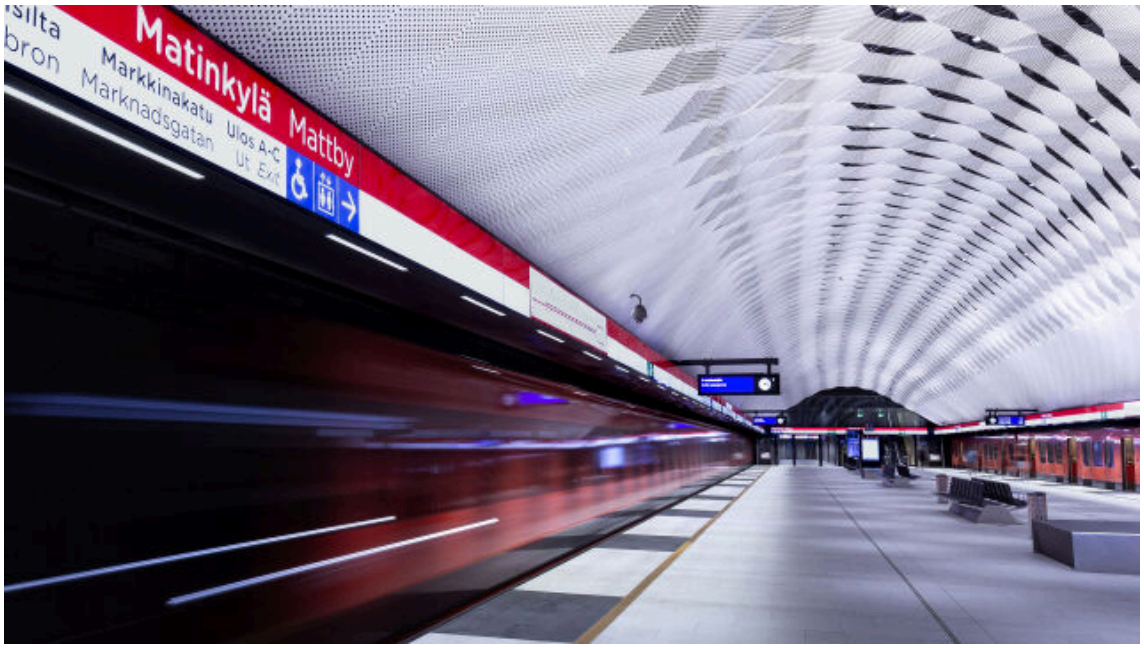
Ennuste

Vaihtoehtoislaskelma: Jotta 75 prosentin työllisyysaste saavutetaan, se edellyttää huomattavasti nopeampaa talouskasvua

Suomen talous | 11.06.2019

Hallitusohjelman yksi keskeinen tavoite on työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin hallituskauden loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa työllisyyden kasvattamista nykyisestä noin 75 000 hengellä vuoden 2023 loppuun mennessä. Työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin on välttämätön edellytys hallitusohjelman julkisen talouden tasapainotavoitteen toteutumiselle ja julkisen talouden kestävyysvajeen supistamiselle.

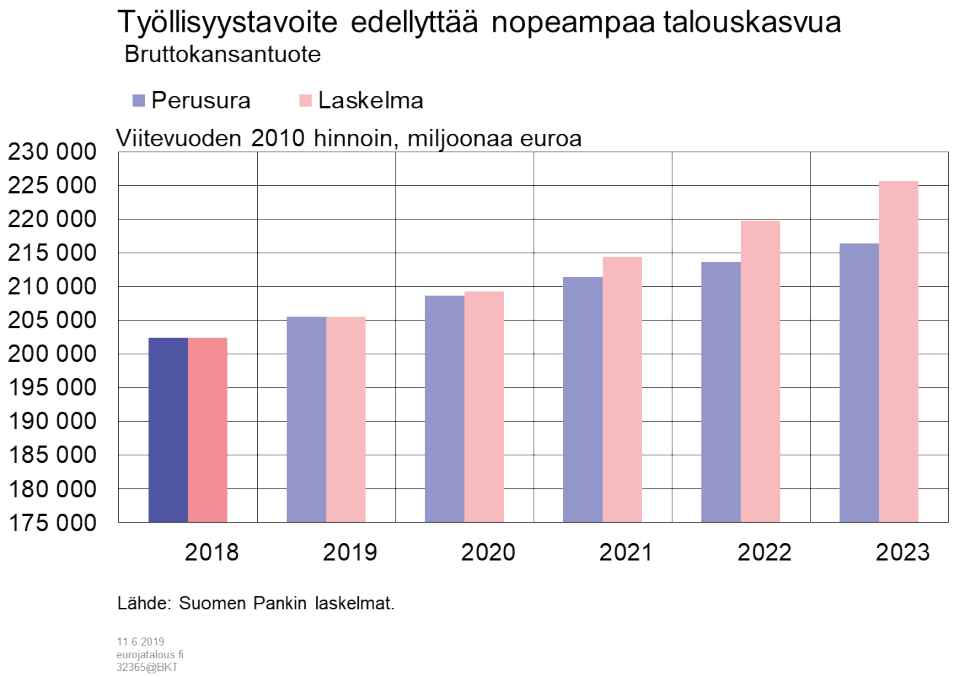
Mikäli talouskasvu jää lähivuosina vajaan puolentoista prosentin tuntumaan eli perusennusteen mukaiseksi, on tavoitteen toteutuminen epätodennäköistä. BKT:n kasvun pitäisi vuosina 2020–2023 olla noin 2 ½ % vuodessa eli prosenttiyksikön nopeampaa kuin perusennusteessa, jotta tavoitteen saavuttaminen olisi mahdollista. Työllisyysastetavoitteen toteutuminen tarkoittaisi työllisyyden kasvamista vuoden 2019 alusta noin 75 000 hengellä vuoteen 2023 mennessä.

Tässä vaihtoehtoislaskelmassa ei ole pyritty arvioimaan, millä toimilla työllisyysastetta saataisiin nostettua. Laskelmassa on sen sijaan oletettu, että tuottavuuskasvu nopeutuu,

hyödykemarkkinoiden kilpailu lisääntyy ja työmarkkinoiden toiminta tehostuu. Jotta nämä oletukset voisivat toteutua, on selvää, että ne edellyttäisivät rakenteellisia uudistuksia mm. työmarkkinoilla. Laskelmassa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, mitä nämä uudistukset olisivat, eikä laskelma siten pidä sisällään myöskään esimerkiksi hallitusohjelmassa suunniteltuja toimia. Koska Suomen kansainvälisessä taloudellisessa toimintaympäristössä riskit ovat tällä hetkellä heikompaan suuntaan viittavia kuin ennustettu kehitys, laskelmassa on oletettu, etteivät vientimarkkinat vauhditu enempää kuin perusennusteessakaan, mutta kysyntä kohdistuu aiempaa enemmän Suomen vientituotteisiin. Laskelma on toteutettu Suomen Pankin yleisen tasapainon mallilla.[1]

Työllisyysaste on noussut viime vuosina selvästi. Sen trendi oli 72,4 % vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä eli selvästi parempi kuin parhaimmillaan ennen finanssikriisiä. Talouskasvun piristyminen ja usean vuoden jatkunut noususuhdanne sekä työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset ovat lisänneet uusien työntekijöiden palkkaamista yrityksissä (kuvio 1). Työmarkkinoiden rakenteisiin vaikuttaneita toimenpiteitä ovat viime vuosina olleet mm. työttömyysturvaan tehdyt muutokset, jotka ovat parantaneet työnteon kannustimia. Työn kysyntää on puolestaan tukenut kilpailukykysopimus, jonka myötä työvoimakustannukset ovat alentuneet.

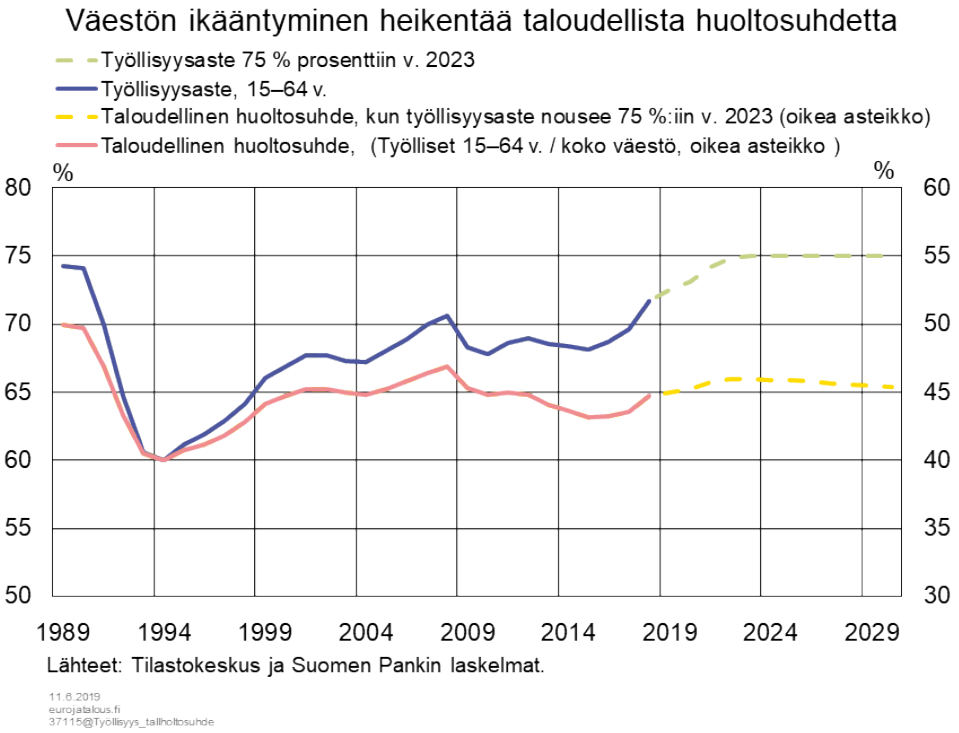
Kuvio 1.

Laskelman perusteella BKT:n kasvun pitäisi siis olla vuosina 2020–2023 keskimäärin 2,5 %

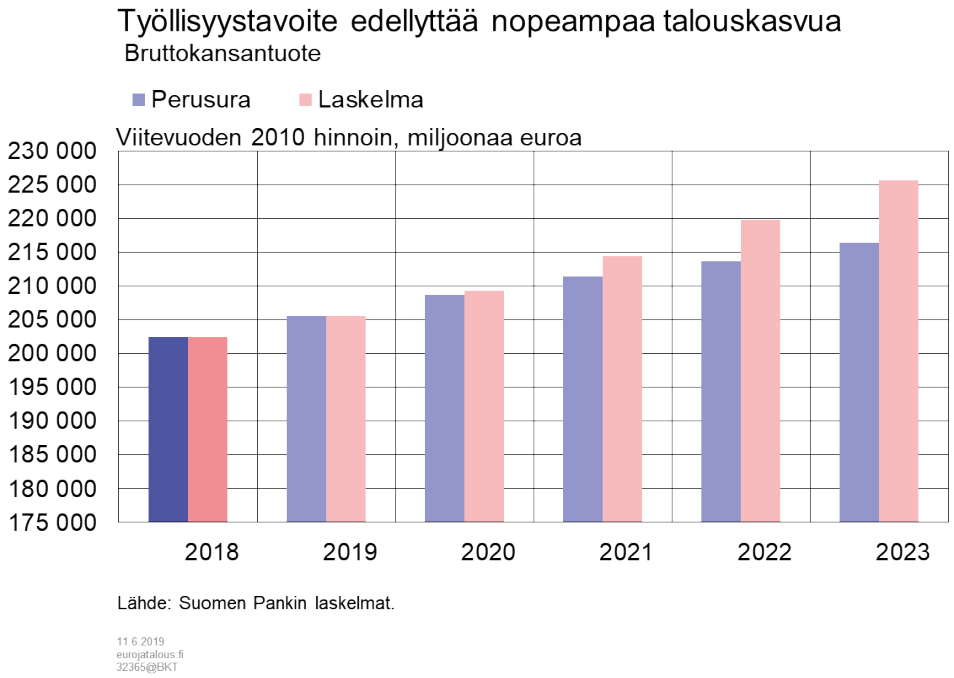
vuodessa eli noin 1 prosenttiyksikön nopeampaa kuin perusennusteessa, jotta työllisyysastetta koskevan tavoitteen saavuttaminen olisi mahdollista. Työllisyysasteen nousu 75 prosenttiin edellyttäisi, että BKT:n määrä olisi vuonna 2023 miltei 9 mrd. euroa suurempi kuin ennusteen ns. perusurassa (kuvio 2). Selvästi ripeämmän talouskasvun saavuttaminen taas edellyttää merkittävää tuottavuuden paranemista sekä vahvempaa investointien ja viennin kasvua.

Kuvio 2.

Talouskasvun rakenteelliset tekijät, kuten tuottavuuden kehitys ja työmarkkinoiden toiminta, vaikuttavat keskeisesti työllisyyskehitykseen. Teknisesti mallilaskelmassa tuottavuuden oletetaan paranevan selvästi nopeammin kuin perusennusteessa, mikä ajan mittaan lisää myös työpanosta. Perusennusteessa tuottavuuden kasvu on noin 1 % vuodessa, mikä on lähellä sen koko euroajan historian kasvua. Sen sijaan vaihtoehtoislaskelmassa tuottavuuskasvu on pitkän aikavälin keskiarvoa nopeampaa, keskimäärin 1,5 % vuodessa. Eniten kasvuun vaikuttavat tuottavuuskehityksen nopeutuminen ja kotimarkkinoiden toiminnan tehostuminen, eli hyödykemarkkinoiden kilpailu lisääntyy ja työmarkkinoiden toiminta tehostuu (kuvio 3).

Kuvio 3.

Laskelmassa työtuntien määrä ja 15–64-vuotiaiden työllisyys kasvavat vuosina 2020–2023 likimain samaa vauhtia. Palkat jäävät perusennusteen mukaiselle kasvu-uralle huolimatta tuottavuuskasvun selvästä paranemisesta, sillä työmarkkinoiden toiminnan odotetaan tehostuvan. Tuottavuuden kasvu lisää kotimaista tuotantoa ja vahvistaa kustannuskilpailukykyä. Tuotannon kasvu lisää työtuntien ja työllisten määrä. Reaalinen ostovoima kohenee, sillä työtuntien määrän kasvu kasvattaa palkkasummaa ja aiempaa parempi tuottavuus hidastaa hintojen nousua.

Tuottavuuden ja työllisyyden kasvu vaatii selvästi nykyistä enemmän sekä tuotannollisia investointeja että vientiä. Laskelmassa investointien ja viennin kasvu kiihtyvätkin tuntuvasti huolimatta siitä, että vientikysynnän oletetaan olevan samanlaista kuin perusennusteessa. Tämä johtuu osaltaan kustannuskilpailukyvyn selvästä paranemisesta. Toisaalta tämä johtuu myös siitä, että laskelmassa oletetaan kysynnän kohdistuvan aiempaa enemmän Suomen vientituotteisiin. Vaikka Suomen talouden perusedellytykset investointien ja viennin kasvun kiihtymiselle ovatkin olemassa – muun muassa yritysten hyvä kannattavuus, alhaiset rahoituskustannukset ja vahvistunut kustannuskilpailukyky – investointien ja viennin selvästi perusennustetta ripeämmän kasvun toteutuminen edellyttää myös kansainvälisen talouden epävarmuuden hälvenemistä, jotta viennin markkinaosuudet voisivat kasvaa laskelman mukaisella tavalla.

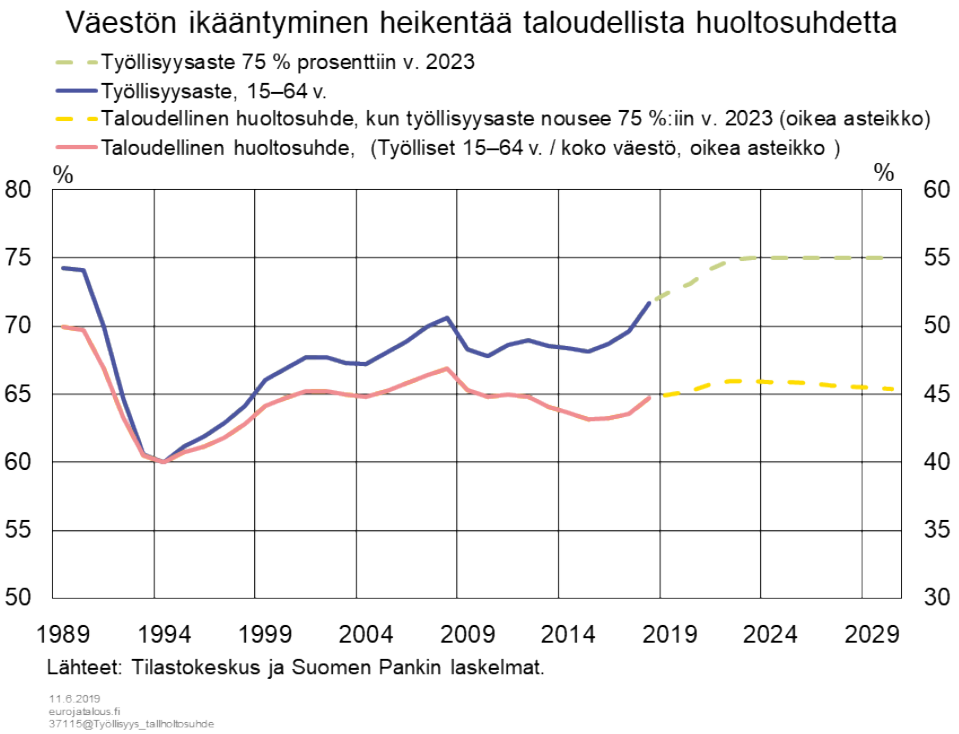
Yksikkötyökustannusten nousu hidastuu. Kotimaisen kysynnän ja viennin kasvu lisäävät myös

tuontia. Kilpailukyvyn paranemisen ansiosta nettovienti vahvistuu perusuraan verrattuna. Investointien lisääntymiseen vaikuttaa tuottavuuden koheneminen, joka osaltaan parantaa investointien odotettua tuottoa. Investointien kasvu kiihtyy viennin ja kotimaisen kysynnän kasvun vauhdittamana. Taloudellisen aktiviteetin vauhdittuminen parantaa työllisyyttä ja vähentää työttömyyttä. Työllisyyden paraneminen ja palkkasumman kasvu kasvattavat kotitalouksien ostovoimaa ja yksityistä kulutusta.

Kaiken kaikkiaan talous sopeutuu laskelmassa tuottavuuskasvun, kotimarkkinoiden toiminnan tehostumisen ja viennin kilpailukyvyn lisääntymisen ansiosta nopeammalle kasvu-uralle. Laskelmassa ei ole erikseen arvioitu nopeamman talouskasvun vaikutusta julkiseen talouteen. Työllisyyden merkittävä kasvu ja vastaavasti työttömyyden pieneneminen kuitenkin lisäisivät laskennallisesti julkisen talouden verotuloja ja pienentäisivät työttömyysmenoja ja näin vahvistaisivat julkisen talouden rahoitusasemaa. Toki vaikutukset julkiseen talouteen riippuisivat todellisuudessa mm. siitä, paranisiko työmarkkinoiden toiminta työnteon kannustimien parantamisen, työvoimapolitiikan lisäämisen vai kohtaanto-ongelmien lievittämisen kautta.

Työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin hallituskauden aikana vahvistaisi julkisen talouden kestävyyttä ja julkisten palvelujen rahoituspohjaa, sillä se kasvattaisi myös työllisten osuutta koko väestöstä, eli ns. taloudellista huoltosuhdetta. Kun väestö ikääntyy, työikäisen väestön osuus koko väestöstä supistuu kuitenkin edelleen, joten työllisyysasteen nousu ei paranna taloudellista huoltosuhdetta samassa suhteessa. Vuoden 2023 tavoiteltu 75 prosentin työllisyysaste merkitsisi nykyisellä väestöennusteella, että työllisten osuus koko väestöstä nousisi 46 prosenttiin. Taloudellinen huoltosuhde jäisi näin ollen pienemmäksi kuin ennen finanssikriisiä, vaikka työllisyysaste olisi miltei 5 prosenttiyksikköä suurempi (kuvio 4). Vastaavasti, vaikka työllisyysaste pysyisi vuoden 2023 jälkeen 75 prosentissa, taloudellinen huoltosuhde alkaisi uudelleen heikentyä, kun työikäisen väestön osuus edelleen pienentyisi.

Kuvio 4.

Hallitusohjelman 75 prosentin työllisyysaste on tärkeä tavoite. Kansainvälisesti vertaillen tämä olisi OECD-maiden kärkikastia. Esimerkiksi Norjassa, Tanskassa, Ruotsissa ja Saksassa työllisyysaste on 75 % tai korkeampi. Talouden rakenteet ja ulkoinen kysyntä lopulta määrittävät sen, saavutetaanko työllisyysastetavoite.

Laskelmassa on oletettu työllisyyden kohenevan pääosin tarjonta- mutta myös kysyntätekijöiden vaikutuksesta. Tuottavuuteen ja tuotannollisiin investointeihin sekä vientikehitykseen voidaan vaikuttaa vain välillisesti, esimerkiksi panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen. Tällaisten uudistusten vaikutukset näkyvät kuitenkin tuottavuudessa vasta viiveellä. Nykyisessä kansainvälisessä suhdanteessa, jossa epävarmuus vientimarkkinoiden kehityksestä on suuri, 75 prosentin työllisyysaste on haastavaa saavuttaa.

Taulukko 1.

Vaihtoehtoislaskelma: 75 prosentin työllisyysasteen saavuttaminen

		2019	2020	2

Prosenttimuutos edellisvuotisesta ellei toisin mainita				
Bruttokansantuote	SP:n ennuste	1,6	1,5	
	vaihtoehtoinen kehitys	1,6	1,8	
	poikkeama	0,0	0,3	
Tuonti	SP:n ennuste	1,9	1,8	
	vaihtoehtoinen kehitys	1,9	2,0	
	poikkeama	0,0	0,2	
Vienti	SP:n ennuste	2,8	2,1	
	vaihtoehtoinen kehitys	2,8	2,5	
	poikkeama	0,0	0,4	
Yksityinen kulutus	SP:n ennuste	1,3	1,4	
	vaihtoehtoinen kehitys	1,3	1,5	
	poikkeama	0,0	0,1	
Yksityiset investoinnit	SP:n ennuste	2,2	2,0	
	vaihtoehtoinen kehitys	2,2	3,1	
	poikkeama	0,0	1,1	
Työlliset, muutos, 1 000 henkeä	SP:n ennuste	22,7	8,0	
	vaihtoehtoinen kehitys	22,7	14,2	

	poikkeama	0,0	6,2	2
Työttömyysaste, %	SP:n ennuste	6,5	6,4	
	vaihtoehtoinen kehitys	6,5	6,2	
	poikkeama	0,0	-0,1	-
Työllisyysaste, 15–64-vuotiaat, %	SP:n ennuste	72,5	72,9	7
	vaihtoehtoinen kehitys	72,5	73,1	7
	poikkeama	0,0	0,2	

Viitteet

1. Kilponen – Ripatti – Orjasniemi – Verona, 16/2016. ↑

Asiasanat

hallitusohjelma, työllisyysaste, työllisyystavoite, vaihtoehtoislaskelma